

*Rotterdam Institute of Private Law
Accepted Paper Series*

Symbolwetgeving in wording

Reactie op 'Dieren zijn geen zaken, maar ook geen mensen' (NJB 2010-6, p. 353-354)

Mark Tuil en Walter Dijkshoorn¹

*Published in
NJB 2010, p. 1119*

---

¹ Respectievelijk als postdoc en aio verbonden aan de Erasmus School of Law.

Abstract

De auteurs verdedigen de stelling dat het voorgestelde art. 3:2a BW – dieren zijn geen zaken – symboolwetgeving betreft.

Keywords

Burgerlijk recht, privaatrecht, dieren, wet dieren, zaken, symboolwetgeving, Burgerlijk Wetboek

Inleiding

In zijn bijdrage aan het NJB van 12 februari jongstleden vraagt Cramer aandacht voor het nieuw voorgestelde artikel 3:2a BW. Deze bepaling luidt:

1. Dieren zijn geen zaken.
2. Bepalingen met betrekking tot zaken zijn op dieren van overeenkomstige toepassing, met in achtneming van de op wettelijke voorschriften en regels van ongeschreven recht gegronde beperkingen, verplichtingen en rechtsbeginselen, alsmede de openbare orde en de goede zeden.

Wat brengt de invoering van artikel 3:2a BW ons nu?

Wat brengt artikel 3:2a BW?

Welbeschouwd brengt artikel 3:2a BW niets nieuws. Dieren zijn geen zaken maar worden wel zo behandeld. Op dezelfde wijze is het denkbaar dat piano's van het zaaksbegrip worden uitgezonderd om vervolgens alle regels die van toepassing zijn op zaken wederom op piano's van toepassing te verklaren.

Volgens de toelichting op artikel 3:2a BW gaat het erom met dit artikel 'de intrinsieke waarde van het dier' in het Burgerlijk Wetboek te erkennen. Bovendien zou uit het artikel volgen dat de eigenaar of bezitter van een dier zich er rekenschap van geeft dat hij met een dier van doen heeft en 'dat rechtshandelingen jegens [sic] dieren plaatsvinden overeenkomstig de inhoudelijke normstelling uit (onder meer) de Wet dieren en andere wettelijke bepalingen waar expliciet over een dier wordt gesproken'.² Dit geldt echter al op grond van het huidige recht.

Allereerst is de bijzondere positie van dieren momenteel vastgelegd in verschillende wetsbepalingen. Zo is het verboden om een dier te mishandelen (artikel 350 lid 2 Sr) en beschermde dieren te verhandelen (artikel 13 Flora- en faunawet). Daarnaast houdt ook het Burgerlijk Wetboek – zonder dieren als afzonderlijke categorie te noemen – al rekening met de bijzondere positie van dieren. Algemeen geldt dat rechtshandelingen die in strijd zijn met de openbare orde, de goede zeden of een dwingende wetbepaling nietig zijn (artikel 3:40 BW). De belangrijkste erkenning van de bijzondere positie van een dier is echter niet te vinden in Boek 3 BW, maar in Boek 5 dat handelt over zakelijke rechten. In artikel 5:1 lid 2 BW staat de vrijheid van de eigenaar om van zijn zaak gebruik te ma-

---

² *Kamerstukken II 2009/10*, 31 389, nr. 68, p. 1 en 2.

ken voorop. De bepaling vervolgt (echter) met de woorden ‘mits dit gebruik niet strijdt met rechten van anderen en de op wettelijke voorschriften en regels van ongeschreven recht gegronde beperkingen daarbij in acht worden genomen’. Hier onderscheiden dieren zich van piano’s. De eigenaar mag van zijn piano gebruik maken door ermee de open haard aan te maken. Dieren mogen hier echter niet voor worden gebruikt. Ook niet naar geldend recht.

Uit het voorgaande mag wel blijken dat we hier te maken hebben met een stukje symboolwetgeving. Die symboolwetgeving stoelt op een onjuiste gedachte dat het belang van dieren pas echt wordt erkend door dieren als een afzonderlijke categorie in het Burgerlijk Wetboek te noemen. Dat is echter een miskennis van het systeem Burgerlijk Wetboek. Het Burgerlijk Wetboek is opgezet als een systematische regeling voor een veelheid van gevallen. Deze gevallen worden geregeld door een stelsel van algemene regels en begrippen. Dat stelsel is niet als uitputtend bedoeld, maar behoeft juist aanvulling in bijzondere wetten. Het Burgerlijk Wetboek houdt al rekening met deze wetten en het primaat dat daaraan toekomt. Dit gebeurt niet door deze wetten of de daarin beschermde belangen telkens afzonderlijk te noemen; zo zou het Burgerlijk Wetboek onleesbaar worden. In plaats daarvan bedient het Burgerlijk Wetboek zich van open begrippen zoals de notie dat de eigenaar zijn bevoegdheid niet mag gebruiken in strijd met wettelijke voorschriften en regels van ongeschreven recht. Met deze bepaling wordt niet alleen verwezen naar wetten die de belangen van dieren beschermen, maar ook naar bijvoorbeeld de Monumentenwet, de Woningwet, de Wet ruimtelijke ordening, de Mijnbouwwet, de Waterstaatswet enzovoort.

Brengt artikel 3:2a BW dan echt niets nieuws? Wel, de goederenrechtelijke handboeken zullen dikker worden omdat een obligate paragraaf moet worden gewijd aan artikel 3:2a BW – bewerkers van de losbladige handboeken zullen zich in de handen wrijven; zij worden immers per pagina betaald – en artikel 3:2a BW zal in het onderwijs goed te gebruiken zijn om aan studenten het fenomeen symboolwetgeving uit te leggen. Verder brengt artikel 3:2a BW ons niets.

Conclusie

Wij zijn – net als Cramer – tegen iedere vorm van dierenmishandeling.³ We zijn echter óók tegen symboolwetgeving. Hiervan is artikel 3:2a BW een duidelijk voorbeeld.

---

³ De vergelijking tussen slaven en dieren laten wij voor rekening van Cramer.